

CESTA K LEPŠÍMU POCHOPENÍ BIBLE

zpracovala Eva Fuchsová - Amen 3/1999

K lepšímu pochopení Bible nám mohou pomoci různé věci - dovedeme-li jich správně použít. Patří sem především zdravý rozum se všemi jeho schopnostmi, dobrý překlad Bible s výkladem, různé praktické pomůcky, jako je konkordance, biblický slovník, atlasy a jiná literatura, která nám přiblíží biblický svět. To vše by nemělo zastíňovat, ale posilovat postoj víry, který je pro přijetí biblické zvěsti nejdůležitější.

Používání zdravého rozumu v běžném životě je něčím samozřejmým. Jednou ze základních vlastností zdravého lidského rozumu je schopnost zjistit harmonii ve věcech, které vzájemně ladí, nebo naopak. "Souhlasí!" je buď našim vysloveným nebo třeba jen myšleným závěrem při posuzování nějakého problému, zjistíme-li, že jednotlivé výpovědi a stanoviska jsou vzájemně v souladu. Vidíme-li však, že si výroky vyřčené k téže věci vzájemně odporují, zní náš závěr naopak:

"Tady něco nesouhlasí!" I lidé, kteří v běžném životě používají zdravého rozumu zcela samozřejmě, činí totéž - jde-li o náboženství - jen velmi zřídka. To vede často k závažným důsledkům, k lhostejnosti, náchylnosti vůči omylům, k lehkomyšlnému přijímání nedoložených nebo dokonce mylných tvrzení. Bez zdravého rozumu nevidí člověk rozdíl mezi Mojžíšovým zákonem a Kristovým evangeliem, mezi katolicismem a protestantismem, mezi rozličnými sektami a křesťanstvím podle Nového zákona a dokonce za určitých okolností nepozná ani rozdíl mezi islámem nebo buddhismem a křesťanstvím. Ve všech těchto systémech pro něho zůstane pravda stejně skrytá, není schopen ji rozlišit od omylu. Dokázal by to, kdyby použil svého rozumu stejně jako při posuzování jiných věcí.

Tři příklady špatného přístupu k Bibli:

I. Fundamentalismus, neboli doslovná interpretace každé biblické výpovědi. Tato metoda výkladu přehlíží skutečnost, že Bůh mluví k lidem jejich vlastní řečí a že zejména orientální způsob vyjadřování je velmi poetický a obrazný. Vidí v Bibli jakousi magickou knihu, jejíž výroky mají platnost samy o sobě, bez ohledu na širší kontext a dějinné souvislosti. Při této metodě je velmi těžké pochopit různé nesouladné, ba dokonce odporující si výroky, které se v Bibli objevují, a proto musí fundamentalistický čtenář často výpovědi Bible znásilňovat, aby je uvedl do dokonalého souladu. Pro nalezení správného smyslu biblické výpovědi je nutné si uvědomit: **1.** O jaký literární

druh nebo prostředek se jedná (je pochopitelné, že nemáme vykládat doslovně slova žalmu 22: Já však jsem červ, ne člověk..., ale musíme doslovně brát příkaz zákona Nepokradeš. Říká-li Pán Ježíš pohoršuje-li tě tvá pravá ruka, utni ji a odhoď pryč, jde o metaforu, nikoli o příkaz). **2.** Jakou bezprostřední souvislost má tento výrok v textu a jakou má širší souvislost s ostatními biblickými tvrzeními na toto téma a s učením církve, **3.** kdo mluví, v jaké době, v jaké situaci, na jakém místě, **4.** komu byla tato slova v první řadě určena.

II. Radikálně přehnaný "duchovní" výklad naopak dává možnost vysvětlit "duchovně" všechno, co je v Bibli obtížné a nepřijemné nebo nehodící se do vlastního pojetí vykladače. Mnohá slova Bible jistě vyžadují duchovní výklad, zvláště tam, kde jde o obraznou řeč (srv. Já jsem dveře...). Mnohá místa dokonce dovolují i alegorický výklad, to znamená, že se slova Bible aplikují na úplně jiný případ, podobný pouze ve vztazích (sama Bible tohoto výkladu užívá - např. apoštol Pavel používá příběh Hagar a Sáry jako obraz situace mezi církví a synagogou jeho doby).

Ale střízlivě uvažující člověk bez obtíží pozná, kdy si může dovolit duchovní nebo alegorický výklad, a kdy je nutné brát slova Písma doslovně. Kdyby Bible nemínila to, co říká, pak není žádným "zjevením", které vede člověka k pravdě, ale naopak "utajením" a zakrýváním pravdy.

III. Dogmatický výklad zneužívá Bible k podložení nějakého předem daného učení. Bible v takovém případě neslouží jako pramen Zjevení, ale jako určitý druh dokladu pro vlastní teorii. Mnohem důležitější než Boží slova je tu ona teorie, která musí být podložena a dokázána. S tímto přístupem se setkáváme především v různých sektách. Ty mívají za tímto účelem i vlastní překlady, nebo spíše parafráze Bible, kde jsou nepohodlná místa přeložena takovým způsobem, aby odpovídala dané nauce.

Překlad Písma. Každý překladatel zná těžkosti, s nimiž je spojeno správné převedení slovních obrátů z jedné řeči do druhé. Často je pro správné vystižení smyslu třeba opsat jediné slovo originálu mnoha jinými slovy. Proto každý překlad je zároveň výkladem. Tato obtíž se vyskytuje i v Bibli. Nemůžeme předpokládat, že všichni, kdo se zajímají o přesný biblický text, začnou kvůli tomu studovat hebrejštinu, aramejštinu a řečtinu. Tak zůstává většina čtenářů Bible odkázána na překlady. Je dobré si příležitostně různé překlady porovnat - jednak uvidíme velkou rozdílnost, jak se dá biblický text chápat, jednak tak nejsnáze přijdeme k bohatství obsahu, který text skrývá.

Od vzniku bible nás dělí 3000 let, bereme-li v úvahu její nejstarší části. Během tak dlouhé doby se může hodně změnit. S těmito změnami musíme počítat, chceme-li její výpovědi správně pochopit. Už při čtení nějakého románu napsaného v minulém století za tehdejších společenských, kulturních a historických podmínek narážíme na podobné potíže. Tím spíše při tak staré knize. Starý zákon byl napsán během 1. tisíciletí př. n. l., Nový zákon zhruba během 1. století po Kristu. Čím lépe známe dějinné pozadí této doby, zeměpis, způsob života, kulturu, tím snadnější bude náš přístup k biblickým textům. Těžiště Bible však spočívá v jejích věroučných a náboženských výpovědích. Známe-li

náboženské představy a praktiky starých národů, mezi nimiž Židé žili, osvětlí se nám lépe jedinečnost a výlučnost biblické víry. Např. - vyprávění o potopě není v písemnictví starých národů ojedinělé; zcela ojedinělá je však její interpretace jako snaha o mravní obrodu lidstva. Musíme najít správnou míru - člověk může mít vynikající znalosti a znát celou Bibli, a přesto zůstat vzdálen od její pravdy. Naopak je mnoho lidí bez jakéhokoliv teologického vzdělání, kterým Bible otevřela cestu k novému životu.

S použitím publikace: Třikrát o Bibli, Vídeň 1984
